

A Régiók Bizottsága véleménye – Európai területi együttműködési csoportosulás: Új lendület az európai területi együttműködés számára

(2008/C 257/03)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- hangsúlyozza, hogy a jogszabályok gyors és következetes alkalmazására van szükség az EU teljes területén, az új eszköz európai szellemiségével összhangban,
- kiemeli, hogy azáltal, hogy közösségi jogi szerkezetet adunk a két vagy több tagállam különböző szintű intézményi szereplői között kialakult területi együttműködési formáknak, az Európai Területi Együttműködési Csoport (EGTC) megindíthatja a horizontális európai integráció folyamatát, amelyben érvényesül a szubszidiaritás és a polgárközeliség elve,
- hangsúlyozza, hogy a különböző intézményi szintek bevonásának lehetősége egyetlen együttműködési struktúrába megnyitja a többszintű kormányzás új formáinak perspektíváját, amely lehetővé teszi az európai regionális és helyi önkormányzatok számára, hogy hajtóerőként működjenek az EU politikájának kidolgozásában és megvalósításában, és hozzájárul, hogy az európai kormányzás nyitottabbá, még inkább részvételivé, demokratikusabbá, kiszámíthatóbbá és átláthatóbbá váljon,
- kinyilvánítja abbéli szándékát, hogy kulcsfontosságú tájékoztató és ösztönző szerepet játsszon az EGTC eszköz tekintetében a politikai mobilizáció, a kommunikációs kezdeményezések, a tapasztalatok és legjobb gyakorlatok összegyűjtésére szolgáló hálózatok létrehozása, illetve a kutató tevékenység által,
- arra hívja fel az Európai Bizottságot, hogy a jövőbeli, európai területi együttműködésről szóló zöld könyvben indítson el stratégiai eszmecserét az EGTC-vel kapcsolatban.

Előadó: Mercedes BRESSO, Piemont tartomány elnöke (IT/PES)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

A kontinens előtt álló kihívások és az európai integráció szükségessége

1. határozottan üdvözlő az európai területi együttműködési csoportosulásról szóló rendelet elfogadását, amely hatékony választ ad az európai integrációs folyamat elmélyítésének alapvető elvárására, az aktuális kormányzati modelleknek azokhoz a kihívásokhoz való – a regionális különbségeket figyelembe vevő – hozzáigazításán keresztül, amelyekkel az Európai Uniónak szembe kell néznie;

2. tudomásul veszi, hogy az Európai Unió a jövőjét érintő, alapvető változásokkal áll szemben, mint például a 2007. december 13-án aláírt új Lisszaboni Szerződés, a schengeni övezet nemrég kilenc új állammal történő kibővítése, az euró ciprusi és máltai bevezetése a 2008. év elején, valamint a költségvetés folyamatban lévő felülvizsgálata;

3. alapvetően örömmel fogadja, hogy az új Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkébe felveszi a területi kohéziót az Európai Unió célkitűzései közé, és megállapítja, hogy kiemelt figyelmet kell szentelni a határokon átnyúló régióknak; ezzel kifejezetten elismeri annak szükségességét, hogy a többközpontú európai térség harmonizált és kiegyensúlyozott fejlődése támogatást kapjon az uniós politikák kidolgozása keretében; arra kéri az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot azon európai szintű intézkedésekre és tevékenységekre vonatkozóan, amelyekre az előbb említett célkitűzés a jövőben kiterjedhetne;

4. elismeri, hogy az Európai Uniónak és területének jövője a kohéziós politikák és a versenyösztönző stratégiák megerősített szinergiájától, illetve a globalizáció kihívásainak elsősorban a hátrányos helyzetű területeken történő leküzdését lehetővé tevő ágazati politikák fejlesztésétől függ, határokon átnyúló, nemzetek közötti és régióközi megközelítésmód alkalmazásával; megjegyzi, hogy a határokon átnyúló, nemzetek közötti és régióközi együttműködés már eddig is többletértéket eredményezett – és eredményez a mai napig – európai, politikai, intézményi, gazdasági, illetve társadalmi-kulturális téren;

5. emlékeztet arra, hogy a területi kohézió az Európai Unió területfejlesztési menetrendjének középpontjában áll, ami jelzi annak szükségességét, hogy a területi dimenzióknak meghatározóbb szerepet kell játszania az európai kohéziós politika és a többi közösségi politika jövőjében;

6. úgy véli, hogy a területi kohézió alapvető feltétele a gazdasági növekedés és szolidaritás célkitűzései elérésének, valamint egy magas versenyképességű szociális piacgazdaság megvalósítá-

sának, amelynek célja a teljes foglalkoztatás, a társadalmi haladás és a fenntartható fejlődés;

7. megerősíti, hogy a területi kohézió ezzel párhuzamosan erősítheti Európa régióinak versenyképességét és fenntarthatóságát, a megújított – és a tagállamok által 2008-ban aktualizált – lisszaboni stratégia célkitűzéseinek megfelelően;

8. úgy véli, hogy a területi együttműködés – és mindenekelőtt a határokon átvívelő együttműködés – kulcsfontosságú az európai integrációban, és az EU egyik politikai prioritása; valamint emlékeztet arra, hogy a területi együttműködés különösen fontos szerepet tölt be a legkülső régiók, szigetek és hegyvidéki területek esetében;

9. felkéri az Európai Bizottságot, hogy indítson stratégiai vitát az európai területi együttműködési csoportosulásról az európai területi kohézióról szóló következő zöld könyvében;

Az európai területi együttműködési csoportosulás politikai és stratégiai jelentősége

10. támogatja a területi együttműködést mint a kohéziós politika lényeges eszközét, amely arra hivatott, hogy a gazdasági, szociális, kulturális és környezeti szempontból alapvető fontosságú ágazatok – kifejezetten területi dimenziójú – problémáit megoldja;

11. hangsúlyozza, hogy a területi együttműködés megfelelő választ ad arra, hogy a 2007–2013-as programozási időszakra vonatkozó alapok elosztása földrajzi szempontból kiegyensúlyozottabban valósuljon meg;

12. üdvözlő, hogy a 2007–2013-as programozási időszak előirányozza a területi együttműködés jelentős fejlesztését a kohéziós politika keretében, a következő módon:

- az INTERREG közösségi kezdeményezés integrációja, amely az európai kohéziós politika teljes értékű politikai célkitűzésévé (3. célkitűzés) lép elő,
- a területi együttműködési kezdeményezések erőteljes orientálása a lisszaboni és a göteborgi célok megvalósításának irányába,
- a területi együttműködés konszolidálása, valamint a „Régiók a gazdasági változásért” kezdeményezés keretében az EU többi politikai témakörével való összekapcsolása,
- együttműködési struktúrák, működőképes mechanizmusok és hasznosítási folyamatok fejlesztése, ideértve a 27 tagállamot hálózatba szervező programokat (URBACT, INTERACT, ESPON);

13. úgy véli, hogy az európai területi együttműködési csoportosulásról szóló 1082/2006/EK rendelet fontos jogi eszköz, amely egy egységes, minden tagállamban közvetlenül alkalmazható közösségi szabályozáson keresztül erősíti a területi önkormányzatok közötti együttműködést Európában;

14. úgy véli, hogy a benne rejlő előrelátható lehetőségeket az is erősíti, hogy közvetlen kapcsolatban van a közösségi vívmányokkal, ami speciális érvénnyel ruházza fel, jobban beépíthetővé teszi a nemzeti jogrendszerekbe, és a klasszikus együttműködési eszközöknél alaposabbá és dinamikusabbá teszi;

15. megjegyzi, hogy az előző jogi keret, amelyet a rendelet egyébiránt nem kíván megszüntetni, számos alkalommal bizonytalan helyzetet teremtett;

16. örömmel veszi tudomásul, hogy az európai területi együttműködésre vonatkozó rendelet tartalmazza a tanácsi joganyagban bevezetett, területi együttműködésre vonatkozó rendelkezések nagy részét. Az Európa Tanács keretében, a területi önkormányzatok határon átnyúló együttműködéséről szóló 1980-as keretszerződésben és az azt kiegészítő 1995-ös és 1998-as jegyzőkönyvekben ismerték el először a területi önkormányzatok nemzeti határon túli együttműködésére vonatkozó jogát;

17. hangsúlyozza, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás európai együttműködési struktúrát megvalósító eszköz, amelynek célja, hogy szembenézzon a – határokon átnyúló, nemzetek és régiók közötti programok és projektek végrehajtásához és irányításához, valamint általában a területi együttműködéshez kapcsolódó – hagyományos jogi és közigazgatási problémákkal, valamint hogy megoldja azokat;

18. kiemeli, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás hozzájárul ahhoz, hogy a területi együttműködési kezdeményezéseknek stabilitást és biztonságot nyújtson, jogi személynéppel rendelkező együttműködési csoportok létrehozásának, valamint a projektek és intézkedések megvalósításához szükséges eszközök megteremtésének köszönhetően, a Közösség pénzügyi támogatásával, vagy anélkül;

19. újfent hangoztatja, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás hatékony koordinációs platformja lehet az európai, nemzeti és regionális politikák megvalósításának számos olyan kulcságazatban, mint az infrastruktúrák, a vállalati verseny, a kutatás és fejlesztés, a képzés, a környezetvédelem és a kockázatmegelőzés, az energia-, és a közlekedési hálózatok, az egészségügy és a szociális ügyek, valamint a fenntartható és többközponitú városfejlesztés;

20. emlékeztet arra, hogy az olyan európai programok, mint az INTERREG lehetővé tették számos olyan struktúra létrejöttét, jó viszony kialakítását, valamint megállapodás megszületését, amelyek a területi önkormányzatok közötti határokon átnyúló és interregionális együttműködés különböző formáit kívánták megvalósítani a közös érdekű területeken;

21. úgy véli, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás új lehetőséget jelenthet a jogi keret meghatározásához és

az európai régiók koherens fejlődéséhez, amelyek az elmúlt években jelentősen hozzájárultak a tevékenységek széles körében folytatott valódi együttműködéshez: a szomszédosági kapcsolatok bővítéséhez, a lakosság egymáshoz való közeledéséhez, az ismeretek átadásához és a legjobb gyakorlatok cseréjéhez az együttműködési kezdeményezések által;

22. hangsúlyozza, hogy az európai területi együttműködési csoportosulásról szóló rendelet nem szándékozik megszüntetni a jelenleg működő európai régiókat, és nem is kíván új adminisztratív struktúrát kialakítani. Ehelyett valós lehetőséget igyekszik biztosítani a transzeurópai területi együttműködésre;

23. hangsúlyozza, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás a decentralizált együttműködésre való törekvés erőteljes eszköze. Ez a törekvés európai szinten, számos politikai területen jelenik meg olyan stabil struktúrák alapján, amelyek képesek a polgárok részvételét előmozdítani és teljes mértékben megvalósításra kerülő közös döntéseket hozni, és még hosszú távú stratégiai együttműködéshez is vezetnek;

24. megjegyzi, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás elsőrangú operatív eszköz lehet, illetve kell is hogy legyen, amely megkönnyíti a hitelpiacokhoz való hozzáférést azzal a céllal, hogy az EU olyan különböző területei számára finanszírozzon infrastruktúrákat vagy közös érdekű szolgáltatásokat, amelyek a maguk részéről megteremtik az ilyen intézkedések megfelelő finanszírozásához szükséges bevételeket;

25. hangsúlyozza, hogy a közösségi szinten végrehajtandó intézkedések egyike annak ösztönzése lenne, hogy együttműködési eszközként előszeretettel alkalmazzák az európai területi együttműködési csoportosulást, egyrészt a jelentős előnyök miatt, amelyek az együttműködési politikák, tervek és projektek kezelésének egyszerűsödéséből adódnak, másrészt pedig azért, mert így az EU egész területén elterjednek a bevált adminisztratív gyakorlatok;

26. úgy véli, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás jelenlegi együttműködési eszközei e struktúrák számára nemcsak megteremthetik annak lehetőségét, hogy azok összehangoltabban és hatékonyabban működjenek, az alapok ésszerűbb és jobb összpontosítása révén, hanem javítják az ezt követő eredmények minőségét is;

27. kiemeli, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás jelentős módon hozzájárul majd a források hatékonyabb elosztásához és kezeléséhez a regionális és helyi önkormányzatok, valamint a területi szintű gazdasági és szociális szereplők szorosabb bevonásán keresztül;

28. hangsúlyozza, hogy azáltal, hogy – az egyes szinteken – a kettő vagy több tagállamhoz tartozó intézményi szereplők közötti területi együttműködés formái egy közösségi jogi struktúrába illeszkednek, az európai területi együttműködési csoportosulásnak módjában áll, hogy a vertikális európai integrációs folyamatot elindítsa, a szubszidiaritás és a polgárok közelség elveit alkalmazva;

29. azt állítja, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás eszközén keresztül a regionális és helyi önkormányzatok fontos ösztönző szerepet játszhatnak az Unió politikáinak kidolgozásában és végrehajtásában, hozzájárulva a nyíltabb, a részvételre nagyobb súlyt helyező, demokratikusabb, felelősebb és átláthatóbb európai kormányzáshoz;

30. rávilágít arra, hogy a különböző intézményi szintek egyetlen együttműködési struktúrába való bevonása olyan új többszintű kormányzási formáknak nyit utat, amelyekben az érintett szereplők az egyes hatásköröktől függően járulnak hozzá a projekt együttes sikeréhez;

Kötelezettségvállalás a rendelet közösségi szellemben való végrehajtására

31. hangsúlyozza, hogy a rendelet jogi formája – a területi együttműködésre nézve – homogén szabályokat biztosít minden tagállamban, és csökkenti a rendeletek elaprózottságából fakadó eltéréseket; és ez az első ilyen földrajzi hatókörrel bíró, közös eszköz;

32. úgy véli, hogy a rendeletet megfelelő koordináció mellett kell végrehajtani annak érdekében, hogy az 1082/2006/EK rendelet gyakorlati átültetésére kidolgozott különböző tagállami jogszabályok illeszkedjenek egymáshoz, és ne lépjen fel semmilyen összeférhetlenség vagy akadály;

33. hangsúlyozza annak szükségességét, hogy gyorsan és koherens módon hajtsák végre a rendeletet az Unió egész területén, az új eszköz európai szellemének megfelelően;

34. kiemeli annak jelentőségét, hogy az európai területi együttműködési csoportosulásra vonatkozó rendelet bevezető részében említett eljárásokkal összhangban a harmadik országokat is be kell vonni az új közösségi eszköz végrehajtásába, a legmegfelelőbb módon és a kezdetektől fogva;

35. tudomásul veszi, hogy néhány tagállam már hozott – a rendelet végrehajtására vonatkozó – intézkedéseket, de fenntartja ezek alapos elemzésének jogát, hogy értékelni lehessen, mennyire összeegyeztethetőek a jogszabályok harmonizációjával, valamint a területi együttműködés ösztönzésének célkitűzéseivel;

36. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a tagállamok többsége még nem tett lépéseket a rendelet elfogadására és végrehajtására, és arra ösztönzi az illetékes hatóságokat, hogy ezt késedelem nélkül, valamint – az európai területi együttműködési csoportosulások felállítása és teljes működőképessége szempontjából – bürokratikus akadályok és terhek bevezetése nélkül tegye;

37. hangsúlyozza, hogy az EGTC létrehozása a területi együttműködési kezdeményezések működtetésére és megvalósítására vonatkozó eljárások egyszerűsítését is célozta, és ezért a legszélesebb körű együttműködést kéri az egyes tagállamokon belül a különböző nemzeti, regionális és helyi önkormányzatok között, saját hatáskörükön belül;

38. ezért úgy ítéli meg, hogy alapvetően fontos a tagállamok közötti együttműködés és információcsere, mely a regionális és helyi önkormányzatok közvetlen bevonásával párosul;

39. emlékeztet arra, hogy az európai területi együttműködési csoportosulással kapcsolatos rendelettel a közösségi jog bevezet egy új jogi személyiség-kategóriát: az ebbe tartozók a nemzeti jogalkotásra való fontos hivatkozások ellenére, lényegében egységes elbánásban részesülnek a különböző tagállamokban a közvetlen alkalmazhatóság és hatékonyság elve alapján;

40. hangsúlyozza, hogy a rendelet 2. cikke pontos hierarchiát hoz létre, amelynek alapján nemcsak a közösségi szabályok, hanem a születő európai területi együttműködési csoportosulások alkotmányaiában és szabályzataiban szereplő rendelkezések is magasabb rendűek annak a tagállamnak a jogánál, amelyben az EGTC-nek a székhelye van, míg ez utóbbit kizárólag a jogszabályok által nem, vagy csak részben szabályozott esetekben alkalmazzák;

41. hangsúlyozza, hogy a nemzeti jogra nem támaszkodó jogszabályokat mindig közvetlenül alkalmazni kell az európai területi együttműködési csoportosulások létrehozásakor;

42. megítélése szerint a rendelet valóban biztosítja az európai területi együttműködési csoportosulás potenciális tagjainak azt a közvetlenül alkalmazandó jogot, hogy a rendelet rendelkezéseinek megfelelően ilyen csoportosulást hozzanak létre;

43. emlékeztet arra, hogy a tagállamoknak a szükséges végrehajtási intézkedések meghozatalára vonatkozó köteleességük elmulasztása gátolja az európai területi együttműködési csoportosulás mögötti elképzelés érvényesülését, ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy sürgesse a tagállamokat ezirányban vállalt kötelezettségeik teljesítésére;

44. úgy ítéli meg, hogy az Európai Bizottság meghatározó szerepet játszhat annak érdekében, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás teljes mértékben, a rendelet valódi szellemének megfelelően – működőképes legyen;

45. felkéri az Európai Bizottságot, hogy bátorítsa a tagállamokat a szükséges végrehajtási intézkedések meghozatalára, ezzel párhuzamosan adjon megfelelő támogatást az illetékes nemzeti hatóságoknak, iránymutatások, értelmezési szempontok, valamint technikai iránymutatások elfogadásán keresztül. Ennek érdekében az Európai Bizottság hasznot húzhatna az RB által felállított, az európai területi együttműködési csoportosulással foglalkozó szakértői csoport által végzett munkából;

46. kívánja, hogy amennyiben a mulasztás továbbra is fennáll, az Európai Bizottság vegye figyelembe annak lehetőségét, hogy szükséges jogsértési eljárást indítson azon tagállamokkal szemben, amelyek megfelelő indok nélkül nem tartották tiszteletben azon kötelezettségüket, hogy intézkedéseket fogadjanak el a rendelet végrehajtásához;

Az európai területi együttműködési csoportosulások igénybevételeének ösztönzése

47. úgy véli, hogy az európai területi együttműködési csoportosulások igénybevételeit speciális kommunikációs, képzési közösségi intézkedések és egyéb hasznos intézkedések segítségével lehet előmozdítani, beleértve ebbe a jogi, gazdasági és pénzügyi jellegű ösztönzőket is;

48. ebben az összefüggésben úgy véli, hogy a legfontosabb gazdasági és pénzügyi ösztönzők két nagy csoportra oszthatók. Azt javasolja, hogy az első csoport egy speciális közösségi program létrehozását jelentse, amelyet az Európai Regionális Fejlesztési Alapból lehetne finanszírozni, és amely új európai területi együttműködési csoportosulások létrehozását vagy már létező, hagyományos módszerekkel irányított együttműködési projektek átalakítását segíthetné elő;

49. a gazdasági és pénzügyi ösztönzők második csoportja értelmében az európai bizottsági tenderekben jeleznék, hogy az értékelés során előnyt jelent, ha a projekthez kötődik a projekt lezárultát követően is fennmaradó európai területi együttműködési csoportosulás létrehozása. Ezáltal olyan közép- és hosszú távú együttműködési kultúra intézményesülését erősítenék, amelyek közösségi forrásokon kívüli finanszírozási lehetőségek után kutat;

50. úgy véli, hogy a jogi jellegű intézkedéseknek, melyek ennek az eszköznek a sikerét hivatottak elősegíteni az egész Unióban, a Régiók Bizottsága által nyújtott technikai segítség mellett elsősorban az Európai Bizottság hatáskörében kell lenniük;

51. azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy tegye intenzívebbé főigazgatóságainak belső információs tevékenységét az európai területi együttműködési csoportosulásokkal kapcsolatos tudatosság növelése érdekében az Európai Unió ágazati politikáinak végrehajtása során;

52. kijelenti, hogy kész együttműködni az intézményi szereplőkkel a fentebb említett támogató intézkedések tekintetében;

A Régiók Bizottsága szerepe

53. emlékeztet, hogy különleges konzultációs kompetenciával rendelkezik a területi együttműködés vonatkozásában, az EK-Szerződés 265. cikke értelmében,

– a területi együttműködés – és különösen az európai területi együttműködési csoportosulás – része a Régiók Bizottsága jelenlegi politikai mandátumának, és az Európai Bizottsággal való új együttműködési jegyzőkönyv legfőbb prioritásainak,

– a rendelet 5. cikke úgy rendelkezik, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás tagjai kötelesek tájékoztatni a Régiók Bizottságát a jövőbeli egyezményekről, valamint az alapszabályzat bejegyzéséről és/vagy kihirdetéséről; ez a kötelezettség megnyitja az utat az európai területi együttműködési csoportosulások „európai nyilvántartásának” a – Régiók Bizottsága keretein belüli – létrehozása előtt, annak megfelelően, ahogyan azt az RB eredetileg, a rendeletjavaslatról szóló 2004-es véleményében kérte (CdR 62/2004);

54. megerősíti azon szándékát, hogy az európai területi együttműködési csoportosulás alapvető tájékoztatási és terjesztői szerepét magára vállalja, politikai mobilizáláson, kommunikációs kezdeményezéseken, a tapasztalatcserék és a bevált gyakorlatok hálózatának létrehozásán, valamint tanulmányok készítésén keresztül;

55. hangsúlyozza, hogy létrehozták az európai területi együttműködési csoportosulás szakértői csoportját, amelynek feladata a nemzeti végrehajtási intézkedések elfogadásának utókövetése, valamint a területi szintű csoportosulások létrehozására és irányítására vonatkozó tapasztalatcsere ösztönzése;

56. vállalja, hogy értékeli mind a tagállamok, mind az Unióval szomszédos harmadik országok jogalkotása által adott lehetőségeket, hogy optimalizálja az Európai Unió és a harmadik országok önkormányzatai közötti együttműködésnek a lehetőségeit;

57. erősíteni szándékozik a transzeurópai együttműködés területén konkrét és kiterjedt tapasztalatokkal rendelkező pán-európai regionális szervezetekkel való kooperációt;

58. hangsúlyozza, hogy az a fokozott intézményközi együttműködés, amely be tudja vonni az európai intézményeket, a nemzeti kormányokat, valamint a regionális és területi önkormányzatokat, lényeges feltételt teljesít ahhoz, hogy az európai területi együttműködési csoportosulások, illetve a területi együttműködés sikeresek legyenek.

Kelt Brüsszelben, 2008. június 18-án.

a Régiók Bizottsága
elnöke

Luc VAN DEN BRANDE